

Itt azonban korántsem olyan adományozásról volt szó, mint amikor a végren-
delkező birtokot, szolgát vagy akár ménest hagyott az egyházra. Tulajdonképpen
felajánlás történt, melynek pogánykori rítusa néhány késő középkori, az irodalom-
ban eddig még nem értékesített végrendeletből bontakozik ki. Ebben a néhány
testamentumban a végrendelező meghagyja, hogy utolsó útján lovát teteme előtt
vezessék. A temetési menetben az értékes ló már önmagában is rangjelző volt.
A ló színe pedig az előkelőség különböző fokozatainak kifejezésére szolgált. Ezért
intézkedett 1497-ben az arisztokrata Héderváry János úgy, hogy a győri domonko-
sok kolostorában levő családri kriptához vezető gyászmenetben teteme előtt fehér ló
haladjon. A pápai ferenceseknél temetkező Sitkei Gotthárd várkapitány viszont
1517-ben sárga színű lovat ajánlott föl a papságnak. Az ajaki plébános is ennek a
szokásnak hódolt, amikor két közönséges (kocsit húzó) lovát szánta erre a célra.
A két utóbbi végrendelet lehetővé tette, hogy a temetés után a rokonok vagy
mások megvegyék a felajánlott lovat, s a pénzt a közreműködő papok szétosszák
egymás között.

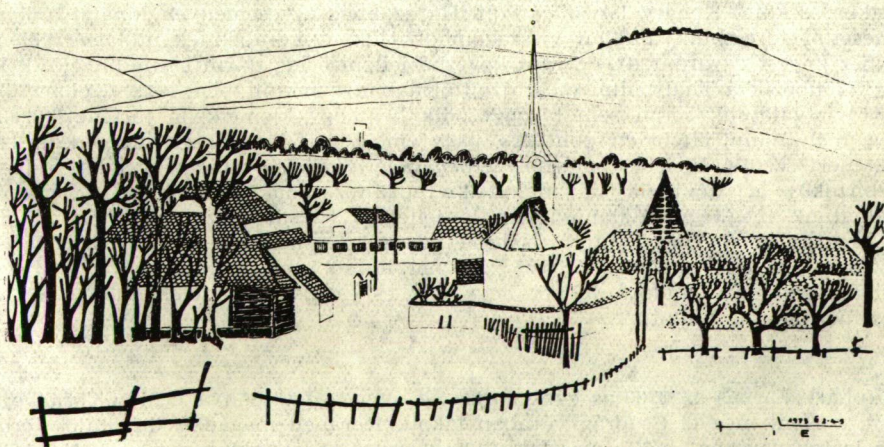
Amint a X. században a temetési lóáldozat a társadalom bizonyos rétegében
férfiak és nők körében egyaránt dívott, ugyanúgy a szokás késő középkori tovább-
élése sem korlátozódott csupán a férfiakra. A Somogy megyei Lelle falu egyik
nemesasszonya például 1480 táján úgy intézkedett, hogy temetése idején posztóval
letakart lovat vezessenek teteme előtt.

Középkori végrendeleteink tartalmát többnyire ilyen színesség, az élet ilyen
eleveisége jellemzi. Értékük egyre inkább megkívánja, hogy számba vegyük őket,
és a kiadatlanokat közzétegyük, hogy ily módon ne csak a történész, hanem a régész,
a néprajzkutató, sőt a bennük szereplő magyar szavak felhasználásával a nyelvész
is méríthessen belőlük.

IRODALOM

Tagányi Károly: *A hazai élő jogszokások gyűjtéséről.* (Néprajzi Könyvtár. Új folyam,
1. füzet.) Bp., 1919. — Pais Dezső: *Megtorol.* Magyar Nyelv, 18 (1923). — László Gyula: *A hon-
foglaló magyar nép élete.* Bp., 1944. — Belényesi Márta: *A ló becse a középkorban.* (Egy XV.
századi végrendelet tanulmányai.) Ethnographia, 68 (1957). — Mályusz Elemér: *1526 előtti okleve-
leink forrásértéke.* Történelmi Szemle, 10 (1967). — Mályusz Elemér: *Egyházi társadalom a
középkori Magyarországon.* Bp., 1971.

Az idézett és egyetlen, 1398-ban kelt oklevél kivételével kiadatlan források a Magyar
Országos Levéltár Diplomatikai Levéltárában és az Országos Széchényi Könyvtár filmtárában
találhatók.

VÍGH ISTVÁN RAJZA